

УДК 745.52:747

Сергієнко О. М., Чабанова Є. А.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Пропонується розробка авторського текстильного виробу, який відповідає функціональним та естетичним вимогам дизайнера та несе виховну функцію, його опис та застосування в сучасному інтер'єрі.

Ключові слова: *гобелен, композиція, Хрещення Русі, текстильний виріб, актуальність, мистецтво.*

Текстильні вироби є невід'ємним складовим елементом кожного інтер'єру. Виконуючи декоративну та естетичну функції, текстиль відіграє визначну роль також і в цілісній стильовій та кольоровій композиції інтер'єру. Кольоровий тон, світлота, насиченість, чистота, фактурність є засобами утворення кольорової композиції, які створюють психофізіологічний вплив на споживача і формують цілісне сприйняття інтер'єру в цілому. Як ретельно продуманий та збалансований складовий елемент інтер'єрної композиції, виріб має відповідати стильовим особливостям інтер'єру та гармонійно вписуватися в загальну його концепцію. У створенні такого гармонійного співвідношення, своєрідного стильового синтезу між інтер'єром та його оздобленням і полягає основна задача дизайнера-автора текстильного виробу.

Загальнонаукова проблема:

Прийняття Київською Руссю християнства – подія, значення якої в історичній долі слов'янських народів переоцінити неможливо. Не можна не визнавати його визначального впливу на слов'янську культуру та державність. Тема Хрещення Русі набуває найбільшої актуальності на сучасному етапі розриву зв'язку поколінь, занедбаності культурної спадщини народу, втрати цікавості молоді до власного історичного минулого.

Мета:

Створити авторський текстильний виріб, що відповідає функціональним та естетичним вимогам дизайнера; донести до глядача за допомогою мистецтва важливість події славетного минулого нашої держави – Хрещення Русі, розуміння його важливого значення для народу в цілому та для кожної окремої особистості; виховати чуйність та бережне ставлення до моральних та культурних цінностей; відродити повагу до історичного спадку та мистецького набутку давньослов'янських митців крізь призму сучасного світосприйняття.

Основний матеріал:

1) Історичний вплив Хрещення Русі.

Витоки культури Київської Русі тісно пов'язані з часом Хрещення. У 988 році Київська Русь прийняла християнство з Візантії за сповіданням VII Вселенського Собору [10]. Прийняття християнства сприяло розквіту архітектури, іконопису, літератури та музики. Розвивались освіта й наука, засновувались школи та бібліотеки.

Паралельно розвивались три найбільш самобутні та органічні види давньоруського мистецтва – іконопис, архітектурне будівництво та ізографія (книжкова мініатюра), які й стали джерелом натхнення та історичним підґрунтям для створення гобелену.

Руська ікона органічно пов'язана з візантійським мистецтвом. Вже з кінця X століття зразки візантійського іконопису почали потрапляти на Русь та ставали не тільки предметом вшанування, але й джерелом натхнення. Вже з XII століття починається процес його відокремлення. Накоплені віками місцеві риси перейшли поступово в нову якість, відмічену рисами національної своєрідності.

Подібним чином, від наслідування візантійських зразків до створення власного, самобутнього стилю, розвивалась церковна архітектура Київської Русі. Найбільш визначною рисою національної архітектури є шоломовидна баня, або баня-луковиця, в архітектурному рішенні якої міць та непохитність романського стилю сполучається з стрімкістю й летючістю готичного. Церкви на Русі здебільшого будували не з каменя, а з дерева або цегли (пригадаємо наказ князя Володимира "рубити церкви", тобто будувати дерев'яні храми). Прикрашались вони не мармуром, а вапном та полив'яними плитками, мистецтво виготовлення

яких прийшло на Русь з країн Близької Азії [17,6]. Найвизначнішими пам'ятками давньоруського церковного будівництва є Десятинна церква у Києві, Софія Новгородська, Успенські Собори Володимира й Москви, церква Покрова на Нерлі.

Вивчаючи зразки ізографічного мистецтва X – XII віків, також бачимо поступовий перехід від наслідування грецьких взірців до розробки самобутніх руських мотивів, які поступово витісняють візантійський спадок. Юрійське Євангеліє 1119–1128 рр. гармонійно поєднує багату символічну традицію грецької ізографії із повнотою самобутнього світогляду художника. Воно несе в собі ту саму єдність часів і поколінь, яка є настільки важливою під час роздуму над темою Хрещення Русі.

Спираючись на традиції грецької книги, руські ізографи намагались ніколи не привертати до ініціалів надто багато уваги. У першу чергу вони слугували тексту та повністю підкорялись йому: позначаючи в належному місці початок нової теми, ініціал допомагав читачеві зрозуміти віровчительну суть слова. Звичайний розмір буквиці не перевищував п'яти строк (рідке виключення – вісім строк), що дозволяло розміщувати їх по кілька на одній сторінці.

З усіх засобів прикрашання заглавних літер найбільше привертали руських ізографів рослинні мотиви, доведені грецькими майстрами до граничної стилізації. Щогли літер зображалися звитими або складеними з кількох колінець, широко використовувалось стилізоване листя аканта, тератологічний (звіриний) стиль, створювалось вдале поєднання рослинного, геометричного, зооморфного та антропоморфного орнаментів.

2) Композиція і семантика образів виробу.

Сюжет та композиція гобелену, перш за все, – матеріальне втілення ідеї й задуму виконавця, сума його роздумів та творчого пошуку. В цьому сенсі воно постає як синтез найбільш вдалих елементів з усіх картин, створених уявою автора під час роздумів над подією або явищем, яке надихає його на роботу над твором. У даному випадку такою подією є Хрещення Київської Русі.

Провідною ідеєю твору є збереження зв'язку часів, єдності поколінь давнього й сучасного, композиційна основа якого спирається на творчий досвід майстрів доби Хрещення.

Найбільш близькою основній ідеї твору стала давньоруська книжкова мініатюра. З усіх книжкових джерел доби Хрещення найбільш привернуло увагу Юрійівське Євангеліє, створене у Новгороді Великому в XII столітті. В ньому найбільш повно поєднується багата візантійська традиція образів-символів із творчим доробком давньоруського автора.

Головний образ композиції гобелену – образ Храму, символічне піднесення, поєднання землі та неба. Тло композиції є місцем історичної події Хрещення – земля Русі та води Дніпра, які стали її хрещальною купелею.

Прагнення до цілісності композиції визначає поєднання технічних засобів, застосованих при втіленні композиційного рішення в матеріалі. Воно досягається вдалим підбором кольорів, за яких жодна з деталей не буде виокремлюватись з органічного поєднання. Декоративні оздоблення колон підкреслюють їх аскетичні форми. Вони створюють м'який контраст, який, з одного боку, виявляє контур, з іншого – витримує єдність контуру з об'єктом.

Фігура Спасителя також виконана у теплих тонах, чим забезпечується її єдність із оточуючим світлом. Кольорова гама фігури й світла контрастна – білий та світло-жовтий у світлі, світло-коричневий з золотом фігури.

Висновки:

Основні тенденції розвитку сучасного дизайну можна назвати Новим Відродженням. В сучасному інтер'єрі чітко простежується повернення до форм та стилів, притаманних класицизму, бароко, античності у поєднанні їх із сучасними матеріалами та архітектурними доробками. Гобелен знов повертає свою актуальність. Правильний вибір розташування гобелену в інтер'єрі забезпечить гармонійне сприйняття кольорової гами та орнаментальної композиції виробу, полегшить осмислення основної ідеї та концепції твору, створюючи своєрідну бесіду між минулим і сьогоденням, благодійно впливатиме на психофізіологічний стан та настрої глядача.

Крім того, композиційний задум витвору несе естетичну та виховну функції, змушує замислитися над святістю і величчю визначної події минулого, врівноважене та продумане співвідношення кольорів і форм викликає у глядачів відчуття легкості, святкової піднесеності, та водночас і гордості за наш славетний слов'янський народ, його історію та культуру, бажання зберегти і примножити набутки прийдешніх поколінь.

Це доводить актуальність обраної теми та способів її художнього вираження, що й мав на меті автор даного текстильного виробу.

Джерела і література

1. *Алпатов М.В.* Искусство Древней Руси. Памятники XI–XVII вв. М., 1969.
2. *Буслаев Ф.И.* Русское искусство в оценке французского ученого. Соч. Л., 1930. Т. III.
3. *Вздорнов Г.И.* Искусство книги в Древней Руси. Рукописная книга Северо-Восточной Руси XII — начала XV века. М., 1980.
4. *Ивановская В.И.* Русские орнаменты. М., "В. Шевчук", 2006.
5. *Ильин М.А.* Искусство Московской Руси эпохи Феофана Грека и Андрея Рублева. М., 1976.
6. *Лебедев Лев*, прот. Крещение Руси. М., "Русский Хронограф", 2003
7. *Рыбаков Б.А.* Киевская Русь и русские княжества XII - XIII вв. М., 1982.
8. *Рыбаков Б.А.* Первые века русской истории. - М., 1964.
9. *Филист Г.М.* "Введение христианства на Руси: предпосылки, обстоятельства, последствия", Минск, "Беларусь", 1988.
10. Історія українського мистецтва, т. 1. Київ, 1966.

Sergienko O. M., Chabanova E. A. Author's textile product as the way of functional and aesthetic finishing of the interior

Proposed development of the author's textile product, which responds functional and aesthetic requirements of designer and carries educational function, description and usage of it in modern interior.

Key words: *Gobelin, composition, the Baptism of Russia, textile product, topicality, art.*